B. N. C.
FIRENZE
1148
34

48.3A

CXLVIII

Musc. 1148. 34

AI = 1

ORATIO IN EXEQVIIS GREGORII XIII. PONT. MAX.

A STEPHANO TVCCIO
Sacerdote Societatis IESV
habita in Vaticano ad Sacrum Collegium, XV. *Kal. Maij.*
M. D. LXXXV.

BIBLIOTECA NAZIONALE 1872 FIRENZE

PATAVII
Apud Paulum Meiettum. 1585.

Misc. 1148.34

ETSI GREGORIVS XIII. ob præclara Pontificatus ſui monumenta, Patres ampliſſimi, ita ſuperſtes adhuc & in mortalium animis, et in concilio uiuit immortalium, ut ex hac funeris pompa, uelut ex aromatum ſylua, non tam mortalitatis, quàm immortalitatis odores efflari uideantur : hic tamen publicus lugentis Eccleſiæ tanquam uiduæ ſqualor, Antiſtitum pullæ ueſtes, Vrbis iuſtitium, populi mæror, lugubres cantus, Cenotaphij moles, ſepulchrales faces, atrati parietes, atq. aræ obturbant aciem oculorum: & fauſtæ quantum acclamationis ac lætitiæ rerum geſtarum gloria, & æternitatis lux, qua nunc, ut piè ſperandum eſt, ille perfruitur, exiguntur tantum hæc mæſti conſeſſus ueſtri noua forma, & Parentis optimi deſiderium Oratorem angunt, dicentem retardant, acclamantem frangunt, pectus effodiunt gratulantis. Verùm me ipſe redarguo, & animum, qui ſubinde recurrit ad funus, ad panegyricum reuoco, ut non tam lamentationi, quàm laudationi deſeruiat. Nam & uobis, Principes illuſtrisſimi, pium quidem eſt lugere demortuum ; audire uerò, quæ uos imitari deceat, ſalutare : & Deo O. M. earum rerum, quas ipſe Gregorij opera geſſit, commemoratio, quàm fletus noſter, glorioſior. Dum enim Gregorium collaudamus, Dei benignitatem prædicamus, ac numen ; non ſolum quòd feſſum iam annis Pontificem ad beatæ uitæ tranquilitatem ex hac colluuione, & ærumnis euocarit, ſed multo etiam magis, quòd in noſtræ memoriæ Gregorio Gregorij Magni formam atque imaginem effinxerit, nec paucas eius expreſſerit uirtutes : ut quarum memoria uetuſtate conſenuerat, & nouo Paſtore refloreſceret, & futuris Eccleſiæ Romanæ Paſtoribus præluceret. De iis Gregorij laudibus dicere dum cogito, mirari ſatis non poſſum, ex tot eximiis oratoribus, quibus & Vrbs, & aulæ ueſtræ clareſcunt, me unum fuiſſe delectum, qui quantam præſtare poſſum Gregorij celebrandi uoluntatem ac ſtudium, non ſolum publico Eccleſiæ nomine, ſed priuato etiam Societatis noſtræ, de qua ſemper ille optime meritus eſt; tantum, ne illius amplitudini nihil magis, quàm infantia laudatoris officiat, pertimeſco. Illud quidem me recre at, ac reficit, quòd eius res geſtæ tam illuſtres, ac peruagatæ ſunt, tamq; ſua ipſæ luce ſplendeſcunt, ut non tam amplifi-

candi , quam percenſendi, nec exornantis, ſed indicantis munus expoſcant.

Verùm unde primùm hæc mea proficiſcetur oratio? Nihil hìc de Gregorij adoleſcentis ingenio, atque indole, quæ perinde ac uer nouum, reliquæ uitæ prouentum denuntiauit uberrimum. Nihil de bene morata iuuentute, de egregia Iuriſprudentia, de Bononienſis academiæ magiſterio. Nihil de conſtantiore iam ætate, quam per medias laudes quaſi quadrigis uehentem & urbs Roma gradatim ad honorum omnium, ac publicorum munerum functiones euexit: & Apoſtolicæ ſedis Legati, cum irent ad Reges, in ſuo ſtuduerunt habere comitatu. Porrò quid attinet exornare dicendo egregiam eius operam in Decretis Tridentinæ Synodi cõformandis, idque tam Pauli III. quàm Pii IIII. Pontificatu? quo præclaro ad eum delato munere, quid de Gregorio Tridentini Patres ſentirent, facile declaratum eſt. Quid, quanta omnium approbatione, quanta celſioris adhuc dignitatis ſpe ac præſagitione diuina in purpuratorum Patrum ordinem à Pio IIII. non minus auſpicatò, quàm ſapienter ſit relatus: à quo etiam Legatos ad Hiſpaniarum Regem miſſus, quam inſigne fuerit ſui ordinis hominibus uirtutis, antiquitatis, prudentiæ documentum, adhuc prædicant, & admirantur Hiſpani. Nam fidem, integritatem, ſolertiam ſuam quantum is Romanæ curiæ probarit, teſtatum ſatis eſſe uoluere duo Pii Pontifices IIII. & V. cùm Apoſtolicis illum litteris, quæ Breuia nominantur, obſignandis præfecerunt. His inſtructus artibus, his munitus præſidiis, quid mirum eſt, ſi ueſtrum omnium maiore ne dicam conſenſione, an celeritate renuntiatus Pont. Max. antè populi totius præiudicio, quàm ueſtris ſuffragiis: prius omnium uotis, & clamoribus, quàm comitiis, ſummo dignus Sacerdotio declaratur? Quanta, Deus immortalis, tunc fuit Romæ plaudentis hilaritas? Quàm effuſa omnium ordinum uoluptas? Quàm illuſtre quaſi ſignum gentibus uniuerſis ad bene de omni Republica ſperandum uidebatur eſſe ſublatum? Neque ſpem fefellit Gregorius: cœpit in omnes Eccleſiæ partes excubare, ut quod nouo nomine præſeferebat, id certis rerum, ac factorum firmaret euentis. Animaduertebat eorum quorum gerebat curam, alios ab Eccleſiæ legibus, ac diſciplina desciuiſſe: alios eſſe quidem orthodoxæ fidei cultores, ſed in morum,

ac uita rationibus claudicare. Has utraſq; ſui gregis partes complexus inſtitit peruigilare prouidus Paſtor, ſua ſingulis uel medicamenta, uel pabula ne deeſſent. Ac primùm quàm incenſis ſemper ſtudiis contendit oues, quæ à ueræ Religionis ſeptis aberrabãt, in ouile ſuis, ſi potuiſſet, humeris reportare? Vidit ab aliis armorum motus ad hæreticorum impietatem profligandam ſæpè tentatos plus cladis retuliſſe, quàm prædæ; & diuturnitate, uel inauſpicato exitu bellorum non magis hoſtiles, quàm Chriſtianas opes ac ciſas. Itaq; pugnandi rationem aliam ſibi putauit ineundam: parcendum armis, ad probitatis, & eruditionis præſidia confugiendum: non telis, ac machinis, ſed ſapientia decernendum: non externum militem conſcribendum, qui in impiorum caſtra cataphractus inuaderet, ſed e transfugarum parentum domibus, ac complexu abſtrahendos adoleſcentes, qui credendi, uiuendiq; optimis legibus inſtituti cum ſuis ipſi poſtea ciuibus, gentilibus, neceſſariis pedem non uulnerando, ſed bene uiuendo, diſputandoq; conferrent; ut quos neq; centurio, neq; turma ualeret, ſapiens, ac pius Sacerdos debellaret: & quò gladius non poſſet, penetraret oratio. O admirabilem uiri ſapientiam; o inuentum ſalutare. Fremat, licet, Lutherus; inſaniat Caluinus; debacchetur Zuinglius; ferruminent Centurias: aliud cudant Euangelium: nouos inuehant Chriſtos: unus uos lacerat, ò nocturni prædones, unus uos cruentat Gregorius: & excitatis per Germaniam, Galliam, Sarmatiam, Pannoniam iuuenum Seminariis, tanquam aggeribus fidei, uias ueſtris ſatellitiis intercludit, ueſtris uos implicat retibus: & intra fines, ac parietes ueſtros ueſtris uos liberis, ueſtris uos alumnis oppugnat. Neque uerò unum ille uel alterum uobis oppoſuit propugnaculum, ſed ſuum ſingulis pene gentibus extruxit; Prutenis, & Suecis Bransbergenſe, Vilnenſe Lituanis, Bohemis Pragenſe, Morauis Olomucenſe, Auſtriacis Viennenſe, Graecenſe Stiriacis, Dilinganum Germanis, Fuldenſe Saxonibus, Muſipontanum Scotis, & Hibernis, uel uetiis Mediolanenſe, Britanis Rhemenſe, Claudiopolitanum Tranſyluanis. Sed quid ego tam longinqua commemoro? Quot in Vrbe uidetis contubernalium iuuenum Collegia, tanquam Religionis arces, ad quas externæ gentes quotidie ex Oceano, ex Alpibus, ex Peloponneſo, ex Synagoga, ex Palæſtina confugiunt? O te felicem Gregorium: quoties uel urbem, uel orbem

terrarum ſpectabis è cælo, toties de alumnorum tuorum domiciliis, toties de caſtris tuis aduerſus Madian & Amalech, toties de ſingulari ſapientia tua cogitabis: qua non ſolum ætatis noſtræ portenta, ſed priſcos etiam Neſtorios, Eutychetes, Dioſcoros, Seueros Oriente pene toto perſecutus es, dimisſis Alexandriam, Antiochiam, Hieroſolymam, Conſtantinopolim, & in urbes alias legationibus: quibus laceſſiti ſunt ad pugnam Monophyſitæ; inuitati ad renouandum priſcum fœdus Armenii: Græci, ac Maronitæ ad Romani cæli cultum ac mores euocati: Subalpinæ gentes excultæ: Suetiæ Rex ſui muneris, ac Religionis admonitus: Dalmatis, & Epirotis Chriſtiana pietas, quæ multis iacebat locis, reſtituta. Hac cum recordabere Sanctisſime Pontifex, tuæ non parū liberalitati, ac prouidentiæ gratulabere: & Pontificibus aliis, quæ ſint boni Pontificis partes tanquam uiuus ac ſpirans interpretabere de ſepulcro. Verùm longius, quàm uoluiſſem, dicendo progreſſus ſum in iis, quæ contra Religionis oppugnatores acta ſunt: ad Catholicorum nunc res accedamus. Mitto, quàm multa, quæ ſiue populi, ſiue Cleri uitio dilapſa iam defluxerant, nouis curauerit decretis, ac ſeueris legibus uincienda, Mitto & Pontificij Iuris, cuius ut erat conſultisſimus, ita fuit & in candorem priſtinum reſtitutor: & œcumenicorum Conciliorum, Tridentini præſertim, auctoritatem in rebus gerendis, Eccleſiaq; adminiſtranda ſartam tectam quam caſte, integreq; conſeruarit. Mitto, quot; ab illo iudicia grauisſimis de rebus conſtituta, & multis ſiue temporum, ſiue cauſarum difficultatibus impedita, inſpirato pene exitu concluſa ſint. Teſtes quamplurimi, colonienſis in primis Archiepiſcopus, quem ſacrilegis inhiantem nuptiis, & aduerſus Imperium, ac Religionem non pauca molientem, Gregorii tum ſententia, tum ſubſidum ab Eccleſiæ gubernaculis deiecit: deiectum, in anguſtam compulit munitionem: inde uerò profugientem, in terras ultimas exturbauit. Atque hæc iudiciorum ſunt, at forenſis ſtrepitus. quid illa pacis ſtudia? Fuitne alius Pontifex ullus amantior concordiæ, aut diligentior publicæ quietis fundator? Gratulamur tam Genuenſium, quàm Melitenſium Equitum disſidia, & ſimultates; quod malum in dies manabat latius, nec ſine aliarum gentium tumultu, æquisſimo iure ſublata? Suſtulit Gregorius. Admirantur Polonos inter, & Moſchos, homines ad armorum fragorem ad perpetuas

inter

inter ſe diſſenſiones atque odia, ad mutuam internectionem natos, amicitiam ſtabili fœdere conciliatam? Conciliauit Gregorius. Lætamur tam piuturna pace per omnem Italiam, ut quæ creberrimis ardere bellis ad uaſtitatem uſque, ac ſolitudinem ſolebat ad humanitatis cultum, et ad priſtinæ pietatis conſuetudinem reuocata uideatur? Reuocauit Gregorius: qui cunctando maluit, ſi quid emerſerat diſcordiarum, ſedare, quàm eorum, quos adamabat ut Pater, fortunas ac ſalutem in diſcrimen adducere. Hæc fuit Gregorii manſuetudo, hic tranquillitatis amor, hæc quieta conſilia. Sed quid ago, Patres Ampliſſimi? Laudationem hanc, quæ decurſo iam ſpatio calcem uidebat, uix dum è carceribus emiſſam animaduerto, cum cogitationem refero ad eorum multitudinem, quos ita Gregorii beneficia deuinxere, ut ei ſe nec minora, nec pauciora, quàm parentibus accepta referre teſtentur. Vultis uniuerſos hominum ordines, omnia publicarum rerum genera, quantum Gregorio debeant, percunctemur? Quid Vrbs Roma? Quantum nouis illa fontibus, baſilicis, repertis atque inſigni pompa translatis Diuorum corporibus, horreis, pontibus, palatiis, gymnaſiis, uiis, porticibus, quæ, tanquam rerum mutarum linguæ, Gregorii nomen in omnem loquentur æternitatem, in priſtinum uidetur excitata ſplendorem? Quid clariſſimus, ac ſacroſanctus Senatus ueſter, Patres ampliſſimi? Quanta Gregorij fuit cunctatio, quanta conſiliorum tarditas, cum rei magnitudinem ſecum reputaret, in hominibus ueſtrum in ordinem cooptandis? Ab iis uerò, quos cooptauit, quantis laudum ornamentis, quam uariis uirtutum luminibus Collegium ueſtrum, uelut cœlum ſyderib. illuſtratur? Et quidem ſi genus ſpectatur, agente Gregorio conſeſſus ueſter non Dynaſtarum modò, ſed Regum etiam, ac Cæſarum ſanguine purpuraſcit. Duo hæc maxima profecta ſunt à Gregorio in Senatum ueſtrum beneficia, infrequens uſus aggregandi in Senatum, & ſagax in aggregando delectus: digna plane, quæ reliquorum etiam Pontificum conſuetudine ſanciantur. Sed in percenſendis, quibus ille beneficiis obſtrinxit pleroſque omnes, illud admiror, Gregorio non modo bene merendi nunquam uoluntatem, ſed ne fœlicitatem quidem defuiſſe, ut ad curſum incitatiſſimo, hoc etiam calcar diuinitus uideatur admotum. Id quod cum cæteris ex rebus planum fit, tum ex eo, quòd in eius Pontificatum, ſtati temporis uertente curriculo,

lo incidit Iobeleum, religioſiſſima celebritas expiationum: quam effuſis conuenarum centuriis frequentiſſimam, quanto ille Templo-
rum apparatu, & expoſitis palam Diuorum oſſibus conſecrauit?
Quantum uiis ſiue aperiendis, ſiue ſternendis, ſiue amplificandis
honeſtauit? Quanta commeatus, annonæ, frugum omnium copia
cumulauit? Quot inſtitutis, religioſisque inuentis peregrinorum
non aluit modò, ſed inflammauit pietatem? Quanta Xenodochio-
rum, Sodalitatum, Sacerdotum, Optimatum ſedulitate perfecit, ut
ab iis, qui ex quacunque cæli plaga conueniſſent, nihil ad ſecuri-
tatem, nihil ad hoſpitium, nihil deſideraretur ad uictum? Ex quo
non iniuria factum eſt, ut ab Vrbe recedentes externi, Romam
gentium patriam, Apoſtolicam ſedem, Matrem populorum, Grego-
rium autem uerisſimum omnium Parentem, disſimilimis quidem
uocibus, ſimillimis uerò ſententiis prædicarent. Vetera ſunt hæc,
dicet aliquis. Quid recens illud Gregorianæ felicitatis exem-
plum? Ab inſulis Iaponiis, quarum propter diſiunctisſima terra-
rum, ac maris interualla uix nomen ad Romanas aures peruene-
rat, miſſa eſt officij, & obſequij cauſa ad Gregorium Pont. Max.
ſub extremum pene ſui ſacerdotii diem illuſtris & prima poſt
Chriſti principatum, ac hierarchiam, legatio, hoc eſt, Iuuenes duo
Regiæ ſtirpis, præclaræ indolis, eximiæ pietatis laude florentisſi-
mi. Quos uicisſim quanta Gregorius complecteretur beneuolentia,
cognoſcere non ita pridem potuiſtis. Vidiſtis longæuum ſenem in
Iaponiorum iuuenum complexus ruentem. Vidiſtis collacryman-
tem, cum primas ex remotisſimis hortis Antipodum decerptas
Deo fruges offeret. Vidiſtis apparatum, Antiſtites, pompam, ue-
ſtium ſplendorem, cæteraſq; & honoris, & amoris ſignificationes,
ut acerbisſimum tanti Parentis obitum adoleſcentes regij opti-
mo iure complorent. Porrò quid miramur, in omnes terras Gre-
gorii manaſſe beneficia? Ad cælum quoque (ſi dicere fas eſt) per-
tinuere. Soli, ac Lunæ curſus, quo annorum ſpatia, & feſtorum
dierum uicisſitudines internoſcuntur, asſidue à Mathematicis ob-
ſeruatus, frequenter agitatus in Synodis, à ſanctisſimis Patribus
non oſcitanter exploratus; fluctuare tamen nunquam deſiit, donec
Gregorius inſignium Aſtronomorum opera, rogatiſq; Regnorum,
ac Rerumpublicarum ſententiis, ita C. Iulii Cæſaris anno, & Ni-
cenæ Synodi decreto ſequeſter intercurrit, ut indiſſolubili lege no-

bis

bus cæli conuerſiones,& temporum,celebritatumq; recurſus, atque interualla conſtarent. O prouidentiam uiri ſingularem, quæ non terras modo complexa eſt, ſed aſtrorum quoq. curſus ad Eccleſiæ uſum redegit,iusſitque,ut ita loquar,cælum Chriſtianæ diſciplinæ ritibus deſeruire. Iam uerò, ſi placet, orationem plus nimio uagantem deuocemus e cælo; & in Vrbem,Italiamq; retrahamus: in qua ſi Gregorianæ ſedulitatis,ac beneficentiae monumenta conquirantur,& uoce præconis omnes,quos Gregorii liberalitas ſubleuauit,ſe prodere iubeantur, tendent manus continuo pupillorum,uiduarum,aegrotantium,uinctorum,aduenarum, captiuorum greges, quorum nomina etiam deſcripta ſeruabat Gregorius,& uelut amantisſimus Pater alimenta,ueſtes,hoſpitium,ſumptus in alias res,pro ut ſingulis opus erat, etiam non rogatus diuidebat. Hinc Vrbe tota collachrymatio pauperum, & uelut ad commune funus eiulatio. Tendent uirgines nubiles, & adoleſcentes ingenui: quorum illas a dedecore,ac maximis pudicitiæ periculis,collata in earum dotes pecunia, uindicauit: hos uero non paucos uel orbatos parentibus, uel euerſa patria profugos,dum recte litteris,ac moribus inſtituerentur, attributo reditu ſuſtentabat. Tendent & Neophytorum domus, quam in Vrbe,fundauit; & Dalmatæ,quos ad ædem Lauretanam,ut uirtutum, doctrinarumq. ſtudiis uacarent, collocauit, ſpem gentis Illyricæ, magna ſacerdotum & inſcientia,& penuria laborantis. Tendent Religioſorum hominum familiæ, de quarum ſingulis ſi dicere non uacat;at mihi nequeo temperare, quin ſociorum meorum omnium nomine, qui uoces ſuas in mea unius uoce ſitas eſſe percupiunt, immortales agam gratias beneuolentisſimo Parenti, cuius magnificentisſimis decretis ornati ſumus: tutela ac præſidio defenſi: auctoritate communiti: ope, ac facultatibus recreati & in hac pulcherrima orbis terrarum arce, ac domicilio, inſigni extructo Gymnaſio, longe pluſquam meremur,honeſtati: tandem multiplici beneficiorum genere ſubleuati per omnem Chriſtianum orbem ad extremos uſque Indos,atque inſulas Iaponias, ad quas etiam uel maximis disſitas locorum interſtitiis Gregorianæ munificentiæ lux penetrauit, easq; Collegiis aliquot exornauit,& Seminariis regiorum etiam puerorum. Miſericordem Tabithæ induſtriam maiores noſtri demirati ſunt, quam & commendauit Apo-

ſtolorum princeps, & uiduæ prædicauere complures, eiq; uitam, atq; incolumitatem expoſitis eleemoſynarum pretiis redemere. At quantula hæc omnis benignitas eſt, ſi cum Gregoriana conferatur? Circumſtent Gregorii tumulum, quos Gregorij ſolabatur ærarium: lachrymis, & precibus in cœlum fuſis reponant gratiam, quam ab eis Gregorij largitas iniit pignore benefactorum. Quàm exiſtimamus abunde, quàm luculenter ac facile Gregorio Deum, Deiq; immortalitatem demerebunt tot puellarum conſeruatus pudor, tot uiduarum recreata ſolitudo, tot liberatio uinctorum, educatio tam multorum adoleſcentium, ſuſcepta tot gentium patrocinia, tot deniq; martyrum triumphi? Martyrum, inquam. Quid enim aliud eſſe dicam tam Romanum, quàm Rhemenſe Anglorum domicilia, Gregorij cùm cenſibus, tum conſiliis inſtituta, quàm duo martyrum Seminaria? ut in quo ſolo Gregorius Magnus Chriſtianæ religionis ſementem fecit, ex eodem Gregorius noſter glorioſiſsimam piorum meſſem, & uberem ſanguinis uindemiam inter compedes, ungulas, ſcorpiones, equuleos, cruces, cæteraq; tormentorum fulmina, ac tonitrua retuliſſe uideatur. Aequum enim fuit, ut Gregorij pontificatum, quem inſtiterant inferorum furiæ ueterum rurſus tyrannorum immanitate, & procellis tanquam denuo naſcentis Eccleſiæ perturbare, eundem præpotens Deus priſca catholicorum uirtute, ueteris patientiæ trophæis, antiquæ fortitudinis monumentis, & clariſsimis Martyrum uictoriis illuſtraret. Te nunc appello Pont. Max. te, inquam, nobis quidem extinctum, de cælo tamen (ut religioſe opinamur) collucentem. Enauigaſti tandem ex terrarum Syrtibus, & uitæ huius ſcopulos prætereuectus in optatiſſimo portu conquieſcis. Multa nobis reliquiſti, quæ collaudemus; multa, quæ imitemur; laboris tolerantiam, indefeſſam operam in cognoſcendis tranſigendiſque negotiis, ſingulari comitate conditam grauitatem, amplificandæ Religionis ſtudium, frugalitatem, parſimoniam, pietatem in orando Deo, in procurandis ſacris aſsiduitate, æquitatem iudiciorum, atq; innocentiam. Ego uero nihil admiror magis, quàm incredibilem tuam manſuetudinem nullis labefactatam offenſionibus, & inauditam in ſumma poteſtate rerum omnium moderationem animi, ut in tantæ dignitatis faſtigio nihilominus, quàm cum priuatus ageres, intemperantiam oderis, & inſolentiam, nullo ſacerdotij culmine, nullis adulatorum uocibus, nullo plau-

lo plauſu populi acclamantis elatus. Rerum, opinor, humanarum ille imbecillitatem, fragilitatemq; cogitabat, & ad futurum aliquando extremum diem, quo quicquid uſpiam honoris, gloriæ, celebritatis eſt, euaneſceret. Hæc ipſa urbs, hæc Baſilica Principis Apoſtolorum, hæc Patrum corona, qui Gregorium uidere quondam, hexaphoris, aurata, & tanquam curuli ſella, ceterisq; pontificiæ Maieſtatis inſignibus coruſcantem, iidem per hoſce dies illum uiderunt exanimen, redactum in aliorum mortalium ordinem, in feretro iacentem, & de Pontificij celſitudine ſolij in pædores tumulti ſqualentis abiectum. Hic exitus, hic occaſus eſt bonorum omnium: ad hunc ſcopulum quæcunq; admirantur homines, illiſa franguntur: in has tenebras, ac ſolitudinem redigendum, quicquid in mortalium oculis eniteſcit. Continenter ac pie uiuendi norma mors eſt: nec uitæ ſtadium recta decurrit, qui in ſtadij metas non defigit obtutum. Hæc laus, hic apex ſapientiæ eſt, ea uiuentem appetere, quæ morienti forent appetenda.

F I N I S.

PATAVII

Apud Paulum Meiettum.

M. D. LXXXV.

3
Misc. 1148.34

1148 . 54